MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tas-27 ta' Gunju, 2008

Appell Civili Numru. 558/1987/1

Geraldo Muscat

v.

Amadeo Cassar

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni pprezentata mill-attur li tghid hekk:

"Billi fuq inkarigu tal-konvenut l-attur kien hadem xoghol ta' kostruzzjoni u forna l-materjal relattiv fuq plot numru 115 mill-art maghrufa "Wilga tal-Vecc" f'Bugibba limiti ta' San Pawl il-Bahar, tal-valur komplessiv ta' Lm4,341.37.8 (Dok A u B);

"Billi mill-imsemmi valur komplessiv sa llum il-konvenut hallas biss is-somma ta’ Lm2,700 b’mod li ghadu minnu dovut lill-attur ir-rimanenti bilanc ta’ Lm1,641.37.8;

"Billi nonostante diversi talbiet ghall-hlas il-konvenut naqas u baqa’ ma hallasx;

"Nghid il-konvenut ghaliex, ghar-ragunijiet premessi:-

"1. Tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma ta’ Lm1,641.37.8 bilanc minn somma akbar, rappresentanti valur ta’ xoghol esegwit u materjal relattiv fornit mill-istess attur fuq inkarigu tal-konvenut fuq plot 115 mill-art maghrufa “Wilga tal-Vecc” f’Bugibba limiti ta’ San Pawl il-Bahar.

"Bl-ispejjez u bl-imghax legali mill-prezenti sa l-effettiv pagament, kontra l-konvenut li gie ngunt personalment ghas-subizzjoni."

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut li in forza taghha eccepixxa illi:
"1. Preliminarjament, in-nullita` tal-atti tac-citazzjoni, peress li l-konvenut kien gie notifikat biss b’kopja tac-citazzjoni minghajr ma kien hemm mehmuza d-dikjarazzjoni guramentata ta' l-attur, kif kien rikjest mil-ligi;

"2. Illi, fil-mertu u bla pregudizzju ghall-premess, it-talba attrici kienet infondata fil-fatt u fid-dritt u kellha tigi michuda bl-ispejjez kontrih, stante li l-konvenut ma kellu jhallas xejn izjed lill-attur u l-hlas maghmul mill-istess konvenut kien, bi qbil bejn il-kontendenti, maghmul ghas-saldu ta’ kull haga pendenti bejniethom, kif kellu jigi pruvat ahjar waqt it-trattazzzjoni;

"Salvi eccezzjonijiet ohra."

Rat li l-ewwel eccezzjoni giet iritirata mill-konvenut waqt l-udjenza tal-14 ta' Jannar 1998, quddiem l-ewwel Qorti;

Rat is-sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fit-8 ta' Novembru 2005, li in forza taghha laqghet l-eccezzjoni

tal-konvenut li sar il-hlas ghas-saldu, u ddecidiet li ma setghetx tilqa' it-talba ta' l-attur; minhabba n-natura tal-kaz, il-Qorti ordnat li l-ispejjez ikunu bin-nofs;

Dik il-Qorti tat is-sentenza taghha wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:
"Din hija kawza ta' talba ghall-hlas ta' kreditu ghal servizzi prestati fir-rigward ta' kostruzzjoni, u materjal fornit. Fiha, l-attur qed jippretendi li ghad baqaghlu jircievi bilanc ghal xogholijiet esegwiti minnu fuq inkariku tal-konvenut. Dan ta' l-ahhar, fil-fatt, accetta li l-attur minnu kommisjonat esegwixxa x-xogholijiet fuq plot 115 mill-art Maghrufa "Wilga tal-Vecc" f' Bugibba, Limiti ta' San Pawl il-Bahar. Izda, il-konvenut sostna wkoll li m'ghad fadallu jhallas xejn iktar lill-attur, peress li l-ahhar hlas li gie maghmul sar ghas- saldu ta' kull haga pendenti bejniethom.

"Il-Qorti tosserva li fin-nota ta' eccezzjonijiet ma hemmx eccezzjonijiet li x-xoghol kien ma sarx kif pattwit jew skond is-sengha u l-arti jew skond il-permessi. Wkoll ma saret ebda kontrotalba u ghalhekk allegazzjonijiet dwar li xoghol ma sarx skond is-sengha u l-arti jew mhux kif pattiwt m'ghandhomx jigu ezaminati. Jinkombi f'din il-kawza li l-Qorti tezamina u tevalwa l-provi dwar jekk l-ammont reklamat qattx kien dovut, qattx gie mhallas, inkluz billi sar hlas ghas-saldu wara ftehim bejn il-partijiet u mhux l-intier. Jigi osservat ukoll li gie esebit certifikat tal-Perit Edwin Calleja bhala Dokument 8 a fol 87, liema certifikat ma giex konfermat mill-istess perit, apparti milli jsemmi diversi difetti li ma jissemmewx fin-nota ta' eccezzjonijiet ghax kif inghad, it-tieni eccezzjoni tal-konvenut mhix bazata fuq xoghol hazin izda li m'ghad fadallu jhallas xejn lill-attur ghax bi qbil bejn il-kontendenti l-hlas li kien sar kien wiehed ghas-saldu kif kellu jigi pruvat ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kaz.

"Issa l-attur talab is-somma ta' Lm1641.37,8 bilanc minn somma akbar rapprezentanti valur ta' xoghol ezegwit u materjal relattiv fuq l-art indikata. Dan ix-xoghol sar fuq inkarigu tal-konvenut, liema xoghol ta' kostruzzjoni u materjal kienu tal-valur komplessiv ta' Lm4341.37,8 kif indikat f'Dokumenti A u B u konfermat mill-Periti Censu

Galea u Tony Baldacchino. Dan il-kont fil-fatt ma giex kontradett izda biss gie kontestat li sar il-hlas ghas-saldu. Jirrizulta li mill-kont totali giet imhallsa s-somma ta' Lm2700 u ghalhekk skond l-attur kien ghad fadal hlas ta' Lm1641.37,8.

"Issa l-konvenut sostna li meta sar l-ahhar hlas ta' Lm700 dan kien ghas-saldu. Kif sewwa sostna ghalkemm f'sens iehor il-Perit Legali fil-kamp Civili min jallega jrid jipprova u f'dan il-kaz kien jinkombi fuq il-konvenut li jgib il-prova tal-hlas ta' l-ammont dovut inkluz li l-hlas li sar kien wiehed ghas-saldu u mhux akkont. Tali prova ma saritx mill-konvenut. Huwa inutili li jsemmi affarijiet ohra bhal xoghol difettuz u mhux pattwit meta l-pern tal-kwistjoni fil-fehma tal-Qorti hija din.

"F'dan il- kuntest, ta' min ighid li fl-affidavit tieghu l-konvenut semma li huwa hallas diversi pagamenti lill- attur li jammontaw ghal elfejn lira Maltin (LM2,000) hekk kif jidher mir-ricevuti esebiti wara fol 85. Il-konvenut qal hekk: "….illi x-xoghol esegwit kellu jkun ta' livell gholi u bla difetti; illi x- xoghol tal- bini kollu gebel u saqaf kellu jitlesta sa Dicembru tal-1986, data li kienet imqieghda bhala "deadline" fuqi mill- P.A.P.B. ghall-kompletament tax-xogholijiet kollha tal-gebel u saqaf tad-dar fuq l-imsemmi plot b'riskju ta' sanzjonijiet jekk tali data ma tkunx onerata…." (a fol 61). Fil-fatt, a fol 68 ta' l-affidavit kompla ighid:

""Fl-ewwel gimgha ta' Jannar ircevejt l-ahhar "warning" mill-Housing Authority li jekk sa xahar mid-data li kienet tidher fl-ittra ma nkunx dhalt nabita fil-post, kont ser nibda nehel multa ta' LM7 fil-gimgha".

"L-attur min-naha tieghu, ikkonferma li bena parti mill-basement, inkluz parti mis-saqaf . In konto-ezami, l-attur qal:

""Kont naf li l-konvenut kien imghaggel. Ma niftakarx il-konvenut tanix zmien biex fih nikkompleta x- xoghol".

"Kompla ighid li ma kienx jaf bl-ebda data li kellu jtemm il-bini sa Dicembru 1986. “Zmien ma kienx hemm, ma niftakarx li kien hemm data. Lanqas niftakar li kien hemm xi kondizzjonijiet elenkati fil-ftehim. La niftakar sa Dicembru 1986 kemm kont ikkompletajt mix-xoghol u lanqas niftakar meta waqaft”. (a fol 197).

"Inoltre, meta l-konvenut kien qed imur jispezjona x-xoghol li kien qed isir, ma bediex joghgbu, u beda jsib li kien hemm diskrepanzi kbar bejn il-qisien prospettati fil-pjanta u dawk il-qisien li beda jkejjel huwa fuq is-sit. Ghal dan il-ghan, il-konvenut inkariga lill-Perit Edwin Calleja jaghmel rapport wara indagini li saret fuq is-sit. (a fol 87 sa 90).

"Illi rrizulta li l-kwistjonijiet bejn il-kontendenti bdew mill-bidu. Illi l-attur dejjem talab lill-konvenut ghall-hlas, sabiex ikompli bix-xoghol tieghu. L-attur stess qal li kien ighaddi l-kontijiet lill- konvenut, illi l-konvenut kien ihallas parti mill-kont, u meta gara li l-attur kien ikun lura fil-hlas kien iwaqqaf ix-xoghol. Min-naha l- ohra, l-konvenut, dejjem kien jilmenta li ma kienx sodisfatt bix- xoghol, dan peress li beda jara li kien hemm diskrepanzi kbar bejn il-qisien prospettati fuq il-pjanta tal-perit u dak li beda jirrizultalu mill-qisien li kien qed jiehu fuq is-sit. U ghalhekk, sostna li l-attur ma segwiex il-pjanta hekk kif approvata mill-P.A.P.B. Il-konvenut elenka lista ta’ diskrepanzi li sab fuq is-sit, fl-affidavit tieghu (a fol 64-65).

"Il-Perit Galea kkonferma li l-hlas tal- kontijiet li jidhru a fol 4 sa 8, b’mod generali, jaqblu max-xoghol li sar wara li ssorvelja l-post. Hu kkonferma wkoll li jaf li nqalghu diversi kwistjonijiet bejn il-partijiet u sahansitra qal:
“Kien evidenti li ma kenitx ser tkompli r-relazzjoni bejn il-partijiet tant kienu qed jinqalghu kwistjonijiet bejniethom”. (a fol 207).

"Illi kwistjoni mertu tal-kaz odjern, huwa li s-seba’ mitt lira (LM700) li thallsu mill-konvenut lill-attur fl-ufficju ta’ l-avukat ta’ Dr. J. R. Micallef fir-Rabat, kinux thallsu ghas-saldu tal- pretensjonijiet kollha, peress illi dan jistabilixxi jekk l-attur ghadx fadallu jircievi hlasijiet jew le. Fir-

rigward ta’ dan, l-attur cahad li hu qatt accetta l-pagament li sarlu fl-ufficju ta’ l-avukat J. R. Micallef kien a saldu. Huwa nnega wkoll li qabel ma saret l- iskrittura, kien mar fl-ufficju ta’ l-avukat Micallef, u qal li meta ha s- seba’ mitt lira (Lm700) kienet l-ewwel darba li hu mar fl-ufficju ta’ l-avukat Micallef. Wara li kien sar protest il-Qorti (a fol 99 u 100) l-attur baghat ricevuta akkont ghas-somma ta’ seba’ mitt lira (LM700), jigifieri mhux ikkontestat li s-somma ta’ elfejn u sebgha mitt lira (LM2,700) thallsu mill-konvenut.

"Izda, l-attur sostna li dawk l-ahhar seba’ mitt lira (LM 700) ma kinux ghas-saldu ta’ dak kollu li kien baqa’, u ghalhekk qed isostni li ghandu jithallas aktar mill-konvenut. Illi jidher li peress li l- ammont ta’ seba’ mitt lira Maltin (LM700) kien gie saldat anke peress li l-fatt gie attestat mill-avukat J. R. Micallef ghax dan kollu sehh fl-ufficju tieghu. Ghalhekk, il-verzjoni moghtija mill-attur ma tantx tista’ titqies kredibbli anke peress li l-partijiet ma kinux wehidhom meta sehh dan il-fatt, imma proprju kienu fl-ufficju ta’ l-avukat. F’dan l-istadju l-Qorti tirrileva li kif jidher mid-dokument D15 a fol … il-konvenut kien ipprezenta protest dwar l-agir ta’ l-attur u dan ftit zmien wara l-incidenti li nqalghu fl-ufficcju ta’ l-avukat Micallef. Ukoll f’Mejju kien ghamel affidavit dwar il-fatti kif graw. Dan hu ferm sinifikattiv ghax ic-citazzjoni giet prezentata f’Lulju u ghalhekk il-protest u l-affidavit tal-konvenut gew maghmula qabel ma giet istitwita l-kawza mill-attur.

"Il-prova tal-kreditu dovut kien jinkombi fuq l-attur li allegah. Hi fil-fatt, gurisprudenza pacifika illi min jallega l-pagament ghandu jipprovah ghas-sodisfazzjon tal-Qorti. Fil-kawza fl-ismijiet **Rosario Spiteri vs Michele Mifsud** deciza mill-Qorti ta’ L-Appell fit- 30 ta’ Ottubru 1953 inghd illi:

"“Meta l-provi testimonjali jkunu f’konflitt reciproku manifest, ikun hemm l-assoluta mankanza tal-prova, u l-konsegwenzi ta’ din id-deficjenza wisq ovvjament ghandhom jirrikadu fuq min jaggrava l-oneri tal-prova”.

"Minhabba dak li ghadu kif li ntqal fil-paragrafu precedenti l-Qorti thoss li hi sodisfatta li l-hlas ta’ Lm700 kien ser isir ghas-saldu u mhix sodifatta fil-kaz in ezami li dak allegat gie ppruvat mill-attur.

"Fis-sentenza fl-ismijiet **Andrew Dalli vs Michael Balzan noe** deciza mill-Prim Awla Qorti Civili fil- 31 ta’ Jannar 2003 inghad illi:

"“….l-attur li jallega d-debitu ghandu fl-ewwel lok u dejjem l-obbligu li jipprova l-kreditu minnu vantat. Inkella fin-nuqqas li jaghmel dan, jibqa’ jimpera l-principju “***actor non probante, reus absolvitur***”.

Rat ir-rikors ta' l-appell tal-konvenut, minnu pprezentat fit-28 ta' Novembru 2005, li in forza tieghu, ghar-ragunijiet minnu premessi, talab li din il-Qorti joghgobha:
"tikkonferma s-sentneza appellata tat-8 ta' Novembru 2005, fl-ismijiet premessi fejn cahdet it-talba attrici u laqghet l-eccezzjonijiet tal-konvnut, filwaqt illi tvarja s-sentenza appellata fejn qasmet l-ispejjez tal-kaz bin-nofs bejn il-partijiet, billi tordna illi l-ispejjez kollha tal-kawza jithallsu mill-attur appellat, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-attur appellat."

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat;

Illi f'din il-kawza, l-attur talab hlas ta' appalt li wettaq lil u fuq inkarigu tal-konvenut. Il-konvenut eccepixxa l-pagament u l-ewwel Qorti tatu ragun, wara li qieset li kien sar hlas ghas-saldu. Nonostante, l-fatt li t-talba attrici giet michuda, l-ewwel Qorti ordnat li l-ispejjez tal-kawza jithallsu bin-nofs.

Il-konvenut appella minn din il-parti tas-sentenza fejn gie ordnat ihallas nofs l-ispejjez tal-kawza, u jissottometti li ladarba rebah il-kawza, ma ghandu jigi mitlub ihallas ebda parti mill-ispejjez ta' l-istess.

Issa, filwaqt li l-Artikolu 223(1) tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta, jghid li "kull sentenza definittiva ghandha tikkundanna lit-tellief ghall-ispejjez", il-gurisprudenza lokali tghid li, f'cirkostanzi partikolari, il-Qorti tista' tiddipartixxi minn dan il-principju, u taqsam l-ispejjez bejn il-partijiet. Hekk, fil-kawza **Muscat v. Muscat**, deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Ottubru 2004, intqal li filwaqt li, bhala principju, min jitlef kawza ghandu jbati l-ispejjez ta' l-istess, jista' jkun hemm cirkostanzi
"li huwa tali li jissugerixxi spartizzjoni ta' l-ispejjez jew adirittura jimmeritaw kapovolgiment ta' din ir-regola.... Fi kliem iehor, il-Qorti ghandha dejjem id-disrkezzjoni finali li tiggudika hi dwar il-kap ta' l-ispejjez skond il-fattispecie u l-implikazzjonijiet legali ta' kull gudikat."

Issa, f'dan il-kaz, hu veru li l-konvenut rebah il-kawza, pero`, flimkien ma' l-attur, sgwida l-Qorti ghal diversi snin meta ppermetta s-smigh tal-provi dwar jekk ix-xoghol pattwit sarx skond l-arti u s-sengha, meta ma kien hemm ebda eccezzjoni f'dan is-sens. L-eccezzjoni fil-meritu kienet biss tal-pagament, u ma kellux jitqabbad perit tekniku biex jezamina ix-xoghol li twettaq. Peress li z-zewg partijiet kienu hatja ghad-dewmien fis-smigh ta' provi rrelevanti ghall-azzjoni kif ikkontestata, ghamlet sew l-ewwel Qorti li ordnat spartizzjoni ta' l-ispejjez. Mhux sew li parti wahda biss tbati l-ispejjez relatati mal-perizja teknika inutili, meta t-tnejn li huma ppartecipaw ghal dak l-ezercizzju ta' bla fini.

Dina l-Qorti, pero`, tara li, mehud kont tal-fatt li, kif anke rrelata l-perit tekniku, id-dewmien principali fil-kawza kien dovut ghall-attur, tant li, f'mument minnhom, mill-hmistax-il seduta li kienu saru, sebgha minnhom saru inutilment ghaliex jew ma deherx l-attur jew id-difensur tieghu, jew l-istess attur ma pproduciex provi, u li, fl-ahhar mill-ahhar, il-kawza giet deciza kontra l-attur, ghandha tvarja l-mod ta' kif l-ewwel Qorti qasmet l-oneru tal-hlas ta' l-ispejjez, u tara li jkun aktar gust li l-ispejjez jithallsu kwantu ghal zewg terzi (⅔) mill-attur u terz (⅓) mill-konvenut.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mill-appell interpost mill-konvenut billi tilqghu in parte, u tirriforma s-sentenza ta' l-ewwel Qorti fis-sens li filwaqt li tikkonfermaha fejn cahdet it-talba ta' l-attur, tirrevokaha fejn ordnat li l-ispejjez jithallsu bin-nofs u minflok tordna li l-ispejjez in prim istanza jithallsu kwantu ghal zewg terzi (⅔) mill-attur, u terz (⅓) mill-konvenut.

L-ispejjez fl-appell jithallsu wkoll kwantu ghal zewg terzi (⅔) mill-attur, u terz (⅓) mill-konvenut.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------